

ΑΠΟΨΗ: Καίριας σημασίας οι αυριανές αποφάσεις στο Λονδίνο

Της Μιραντας Ξαφα*

Η παγκόσμια οικονομία διανύει τη μεγαλύτερη κρίση από το «κραχ» της δεκαετίας του 1930. Οι ηγέτες των είκοσι μεγάλων οικονομιών του κόσμου (G20) θα συναντηθούν στο Λονδίνο αύριο, με σκοπό τη λήψη άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η Ομάδα των 20 περιλαμβάνει τις προηγμένες οικονομίες G7 και αναδυόμενες οικονομίες όπως η Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία και Κίνα (BRICs), που διεκδικούν μία θέση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Οι χώρες αυτές αντιπροσωπεύουν το 80% της παγκόσμιας παραγωγής και οι αποφάσεις τους παίζουν καθοριστικό ρόλο. Αυτή είναι η δεύτερη σύνοδος κορυφής G20 μετά την ιστορική συνάντησή τους στην Ουάσιγκτον στις 15 Νοεμβρίου 2008, και προσφέρει την καλύτερη -και ίσως τελευταία- ευκαιρία για μία συντονισμένη πρωτοβουλία για την έξοδο από την κρίση. Το ποθούμενο είναι να συμφωνηθεί ένα πακέτο μέτρων για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την οικοδόμηση ενός πιο σταθερού χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα είναι λιγότερο επιρρεπές σε κρίση.

Τα άμεσα βήματα για την επίτευξη αυτών των στόχων και την αντιμετώπιση πιο μακροπρόθεσμων προκλήσεων, είναι τα εξής:

- Δέσμευση αποφυγής προστατευτικών μέτρων που παρεμποδίζουν το διεθνές εμπόριο.
- Δημοσιονομική χαλάρωση σε χώρες που διαθέτουν τέτοιο περιθώριο.
- Συμφωνία για σημαντική οικονομική υποστήριξη των αναδυόμενων και αναπτυσσόμενων χωρών με σημαντική αύξηση των πόρων που διαθέτει το ΔΝΤ.
- Αναγνώριση του συνόλου των ζημιών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και βήματα προς αναμόρφωση της εποπτείας ώστε να μειωθεί το ρίσκο μελλοντικών κρίσεων.

Ποια είναι τα εμπόδια

Η κοινή γνώμη αντιδρά πιο έντονα στην πρόσφατη αύξηση της ανεργίας, που δημιουργεί κοινωνικά προβλήματα, παρά στην πτώση των χρηματιστηρίων, που ήταν τα πρώτα που επηρεάστηκαν από την κρίση, προεξοφλώντας τις εξελίξεις. Στο μεταξύ, όμως, οι κεντρικές τράπεζες και οι κυβερνήσεις έχουν ήδη εξαντλήσει το περιθώριο μείωσης των επιτοκίων και χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής. Ο κίνδυνος επομένως είναι ότι, έχοντας εξαντλήσει τα εποικοδομητικά εργαλεία πολιτικής, στρέφονται στον προστατευτισμό. Παρόλο που οι G20 δεσμεύτηκαν τον Νοέμβριο στην Ουάσιγκτον να μην περιορίσουν το διεθνές εμπόριο, η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι 17 από τις 20 χώρες παραβίασαν αυτή την υπόσχεση είτε αυξάνοντας τους δασμούς είτε περιορίζοντας τις εισαγωγές με την πρόφαση του «dumping» ή της προστασίας της δημόσιας υγείας. Σε περίοδο ύφεσης οι κυβερνήσεις πιέζονται να εισαγάγουν προστατευτικά μέτρα ώστε να διασφαλίσουν

ότι η δημοσιονομική τόνωση θα ωφελήσει την εγχώρια οικονομία και όχι τους εμπορικούς εταίρους. Αυτό ακριβώς έγινε την δεκαετία του '30 με ολέθρια αποτελέσματα για την παγκόσμια οικονομία.

Όσον αφορά τα δημοσιονομικά πακέτα στήριξης της ζήτησης, πρέπει να βρεθεί σε κάθε χώρα το σημείο ισορροπίας μεταξύ της αύξησης των δημοσίων δαπανών ώστε να αντισταθμιστεί η πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης και επενδύσεων, με την ανάγκη να περιοριστεί το δημόσιο χρέος σε διατηρήσιμα επίπεδα. Κάθε πακέτο δημοσιονομικής τόνωσης πρέπει να συνδυάζεται με μία πειστική ανάλυση του τρόπου επιστροφής στη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Μη βιώσιμες δημοσιονομικές πολιτικές κάνουν περισσότερο κακό παρά καλό, καθώς υποσκάπτουν την εμπιστοσύνη των αγορών και καθιστούν δυσβάσταχτο το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους. Η Ελλάδα είναι κατ' εξοχήν παράδειγμα χώρας όπου το ύψος του δημοσίου χρέους και το κόστος δανεισμού αποκλείουν τη δημοσιονομική τόνωση.

Οι αναδυόμενες οικονομίες, που αρχικά δεν επηρεάστηκαν από την κρίση, εφόσον οι τράπεζές τους δεν είχαν «τοξικά» τιτλοποιημένα προϊόντα υψηλού ρίσκου, τώρα προσαρμόζονται κι αυτές στην κάθετη πτώση της παγκόσμιας ζήτησης και στη δραστική μείωση των εισροών κεφαλαίων. Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης πλήττονται ιδιαίτερα λόγω των υψηλών αναγκών εξωτερικού δανεισμού. Το ΔΝΤ υπολογίζει ότι η αναχρηματοδότηση του εξωτερικού χρέους των αναδυόμενων οικονομιών ανέρχεται σε 1,8 τρισ. δολάρια το 2009 και 2 τρισ. δολάρια το 2010. Τα ποσά αυτά είναι αδύνατο να αντληθούν από τις διεθνείς κεφαλαιαγορές όσο διαρκεί η κρίση, επομένως οι χώρες αυτές προσφεύγουν η μία μετά την άλλη στο ΔΝΤ. Το ΔΝΤ όμως διαθέτει πόρους ύψους «μόνο» 250 δισ. δολαρίων; επομένως η σύνοδος G20 θα πρέπει αποφασίσει σημαντική αύξηση των πόρων του για να αντιμετωπιστεί η κρίση (η Αμερική έχει προτείνει τριπλασιασμό). Ταυτόχρονα, το ΔΝΤ αναθεωρεί το δανειοδοτικό του πλαίσιο ώστε να διευκολύνει τη γρήγορη πρόσβαση των χωρών-μελών σε δανειακά κεφάλαια πρωτοφανούς κλίμακας. Χώρες με ισχυρό ιστορικό εφαρμογής των απαραίτητων πολιτικών θα έχουν άμεση πρόσβαση στους πόρους του ΔΝΤ χωρίς όρους.

Η κρίση είναι παγκόσμια και πρέπει να αντιμετωπιστεί με συντονισμένο τρόπο για να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού και τα αποσπασματικά, πυροσβεστικά μέτρα που απλώς μεταφέρουν το πρόβλημα αλλού. Συντονισμένες ενέργειες, όπως τα πακέτα στήριξης των τραπεζών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αμβλύνουν τις επιπτώσεις της κρίσης, προσφέροντας κρατικά κεφάλαια και εγγυήσεις για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη. Θετική εξέλιξη ήταν και η πρόσφατη ανακοίνωση της αμερικανικής κυβέρνησης για πρόγραμμα παροχής δανείων και εγγυήσεων σε ιδιώτες επενδυτές ύψους 500 δισ. δολαρίων για αγορά «τοξικών» προϊόντων υψηλού ρίσκου από τις τράπεζες. Παρά το γεγονός ότι οι αγορές έχουν καλμάρει κάπως, το ρίσκο μιας νέας χειροτέρευσης παραμένει υψηλό τη στιγμή που οι πόροι που διαθέτουν οι κυβερνήσεις είτε από φορολογικά έσοδα είτε από δανειακά πλησιάζουν τα όριά τους. Το βέβαιο είναι ότι δεν έχουμε φτάσει στο σημείο καμπίς που θα σηματοδοτήσει την έξοδο από την κρίση, καθώς ο φαύλος κύκλος αρνητικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ κεφαλαιαγορών και οικονομίας συνεχίζεται. Οι αυριανές αποφάσεις του G20 είναι επομένως αποφασιστικής σημασίας για την πορεία της διεθνούς οικονομίας.

* Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ΔΝΤ.